

**Zakres wiedzy i umiejętności oraz wykaz lektury
Wojewódzkiego Konkursu Przedmiotowego z Języka Polskiego
dla uczniów szkół podstawowych województwa śląskiego
w roku szkolnym 2020/2021**

Cele Konkursu

Nadrzędnym celem Wojewódzkiego Konkursu z Języka Polskiego dla uczniów szkół podstawowych jest wspieranie i rozwijanie zainteresowań oraz uzdolnień uczniów, a także pogłębianie ich wiedzy i umiejętności w dziedzinie języka polskiego, w szczególności:

1. kształtowanie postawy poszanowania tradycji i kultury własnego regionu i narodu, a także postawy poszanowania dla innych kultur i tradycji;
2. rozwijanie kompetencji uczniów, w szczególności:
  - 1) czytania – pojmowanego jako:
    - a) umiejętność rozumienia znaczeń dosłownych i przenośnych zawartych w różnych tekstach kultury,
    - b) umiejętność świadomego i refleksyjnego odbierania, analizowania i interpretowania różnych tekstów kultury, z wykorzystaniem terminów i pojęć adekwatnych dla tych tekstów;
  - 2) umiejętności komunikowania się w języku ojczystym, w tym:
    - a) wypowiadanie się w piśmie ze świadomością formy odpowiedniej do celu wypowiedzi oraz rodzaju sytuacji komunikacyjnej, na tematy związane z literaturą oraz innymi tekstami kultury, a także z własnymi zainteresowaniami,
    - b) posługiwanie się językiem ojczystym ze świadomością obowiązujących norm fleksyjnych, składniowych, słowotwórczych, ortograficznych i interpunkcyjnych;
  - 4) umiejętności docierania do informacji i korzystania z tych informacji;
  - 5) umiejętności uczenia się jako sposobu zaspokajania ciekawości poznawczej;
  - 8) krytycznego myślenia, kreatywności oraz twórczego rozwiązywania problemów;

Organizacja Konkursu

1. Uczestnicy I (szkolnego) etapu Wojewódzkiego Konkursu z Języka Polskiego dla uczniów szkół podstawowych rozwiązują test sprawdzający wiedzę i umiejętności. Test będzie się składać z zadań zamkniętych (na dobieranie lub/i wielokrotnego wyboru) oraz z zadań otwartych (krótkiej odpowiedzi oraz/lub zadania z luką oraz zadań rozszerzonej odpowiedzi), sprawdzających umiejętność redagowania jednej z form wypowiedzi wskazanej.
2. Na rozwiązanie zadań konkursowych uczniowie będą mieć 60 minut (nie wlicza się do tego czasu czynności organizacyjnych). W objętość pracy pisemnej ucznia (wypracowania) nie wchodzi zapisy typu: kod ucznia, data i miejsce eliminacji, treść polecenia/temat wypracowania. Do objętości wypracowania nie zalicza się szacunkowa łączna objętość skreśleń dokonanych przez ucznia. Prace niespełniające kryterium objętości nie będą oceniane.

Zakres umiejętności

1. Czytanie ze zrozumieniem różnych tekstów kultury.
2. Analiza i interpretacja utworów literackich oraz innych tekstów kultury z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.
3. Wykorzystywanie podstawowej wiedzy o języku – znajomość pojęć oraz terminów służących opisywaniu języka i komunikowaniu się ludzi.
4. Tworzenie wypowiedzi pisemnej na określony temat.

5. Umiejętność samodzielnego docierania do informacji, dokonywania ich selekcji, syntezy oraz wartościowania.
6. Wykorzystywanie elementów retoryki do tworzenia wypowiedzi pisemnych.

Na I stopniu konkursu obowiązują wiadomości i umiejętności wynikające z podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych (II etap edukacyjny w zakresie języka polskiego) – Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej... (Dz.U. 2017 poz. 356 ze zm.) oraz wiadomości i umiejętności wykraczające poza podstawę programową, ujęte w poniższym wykazie treści.

Zakres treści

Uczeń

- 1) określa:
  - a) tematykę oraz problematykę utworu;
  - b) nadawcę i odbiorcę (adresata) wypowiedzi;
- 2) rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz określa ich funkcje w utworze;
- 3) wyróżnia elementy świata przedstawionego w utworze, w tym: zdarzenia, sytuacje, wątki (główne, poboczne), postacie (pierwszoplanowe, drugoplanowe, epizodyczne), określa czas i miejsce przedstawionych zdarzeń, wskazuje zależności między zdarzeniami;
- 4) rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach;
- 5) wskazuje w utworach literackich elementy budowy akcji: ekspozycję, zawiązanie akcji, rozwój akcji, punkt kulminacyjny, rozwiązanie akcji;
- 6) rozpoznaje rodzaje literackie, określa ich cechy, przypisuje utwór do rodzaju literackiego;
- 7) określa cechy powieści: obyczajowej, współczesnej, młodzieżowej, podróżniczej, sensacyjnej, opowiadania, dziennika, pamiętnika;
- 8) rozpoznaje cechy dialogu, monologu, opowiadania, opisu;
- 9) analizuje i interpretuje teksty literackie oraz inne teksty kultury, w tym ikoniczne (np.: obraz, plakat, rzeźba, grafika);
- 10) identyfikuje tekst jako komunikat; rozróżnia typy tekstów: informacyjny, publicystyczny, ikoniczny, reklamowy;
- 11) odróżnia informacje o faktach od opinii;
- 12) porównuje utwory literackie lub ich fragmenty pod względem treści i formy;
- 13) wyodrębnia obrazy poetyckie w utworach lirycznych;
- 14) charakteryzuje osobę mówiącą w wierszu (podmiot liryczny), narratora, bohaterów;
- 15) rozpoznaje metaforę, ożywienie, uosobienie, porównanie, epitet, wyraz dźwiękonaśladowczy, powtórzenie, pytanie retoryczne, anaforę, apostrofę, peryfrazę i określa ich funkcje;
- 16) wskazuje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym: wers, rym, strofę, refren;
- 17) rozróżnia wiersz biały od rymowanego;
- 18) wyróżnia rodzaje rymów: męskie, żeńskie, parzyste/sąsiadujące, okalające, krzyżowe;
- 19) rozróżnia wyrazy pokrewne, synonimy, antonimy, homonimy, rozumie ich funkcje w tekście i stosuje je we własnych wypowiedziach;
- 20) dostrzega zróżnicowanie słownictwa, rozpoznaje neologizmy, eufemizmy i objaśnia ich role w utworach literackich;
- 21) wskazuje i rozróżnia środki perswazji oraz manipulacji, rozumie ich funkcje w reklamie i w innych tekstach;
- 22) używa środków językowych charakterystycznych dla perswazji, tworząc własny tekst;

- 23) formułuje tezę oraz hipotezę, dobiera argumenty, układa kontrargumenty, uzasadnia swoje stanowisko;
- 24) zna i potrafi wyjaśnić znaczenie wskazanych związków frazeologicznych;
wykorzystuje wiedzę o języku :
- a) rozpoznaje wypowiedzenia oznajmujące, pytające, rozkazujące;
  - b) rozpoznaje zdania pojedyncze rozwinięte i nierozwinięte, zdania złożone, równoważniki zdania, zdania bezpodmiotowe;
  - c) rozróżnia zdania złożone współrzędnie i podrzędnie oraz je tworzy;
  - d) rozróżnia odmienne i nieodmienne części mowy;
  - e) rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu, trybu, strony i rodzaju gramatycznego odmiennych części mowy i określa ich funkcje w wypowiedzi;
  - f) wskazuje w wyrazie głoski, litery i sylaby.
- 25) tworzy wypowiedź pisemną w następujących formach gatunkowych:
- a) opowiadanie;
  - b) opis, w tym: bohatera, przedmiotu, dzieła sztuki, krajobrazu, przeżyć.
  - c) list prywatny i oficjalny;
  - d) ogłoszenie;
  - e) podziękowania;
  - f) gratulacje;
  - g) zaproszenie;
  - h) pamiętnik, dziennik;
  - i) charakterystyka postaci;
- 26) Zna i stosuje reguły ortografii oraz interpunkcji.

Proponowana literatura

1. Podręczniki do języka polskiego ustalone na II etap edukacyjny lub inne dostępne źródła.
2. Lucy Maud Montgomery, *Ania z Zielonego Wzgórza*, Kraków 2014.